

Anmerkungen

- 1 Dieser Beitrag wurde in Rahmen des Projekts TL01000398 „Experimentalforschung der individuellen Reaktionen and die Gefährdungen in Cyberraum“ geschrieben, das von der Technologischen Agentur der Tschechischen Republik (ETA Programm) unterstützt wurde.
- 2 Charlotte Causit, Covid-19 : comment les cybercriminels cherchent à profiter de la pandémie, Franceinfo, 13. Januar 2021, www.francetvinfo.fr/sante/maladie/coronavirus/covid-19-comment-les-cybercriminels-cherchent-a-profiter-de-la-pandemie_4246923.html.
- 3 Stefan Maith, Cybercrime: Krankenhäuser im Fadenkreuz, Silicon.de, 5. November 2020, www.silicon.de/experten-tipp/cybercrime-krankenhaeuser-im-fadenkreuz.
- 4 Barbora Schneeweissová, Středočeští kriminalisté ukončili vyšetřování Ransomware útoku na benešovskou nemocnici, Benešov – Bezpečné město, 18. August 2020, <http://benesov-bezpecnemesto.cz/stredocesti-kriminaliste-ukoncil-vysetrovani-ransomware-utoku-na-benesovskou-nemocnici/d-1530>.
- 5 Adam Kučinský, Zkušenosti z kybernetických útokůna sektor zdravotnictví, e-government, 9. September 2020, www.egovernment.cz/soubor/zkusenosti-z-kybez-utoku-adam-kucinsky-nukib/.
- 6 Ministerstvo zdravotnictví České republiky, Úspěšně vyřešení následků kybernetického útoku na Psychiatrickou léčebnu Kosmonosy, 3. April 2020, <https://ncez.mzcr.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/uspesne-vyreseni-nasledku-kybernetickeho-utoku-na-psychiatrickou-nemocnici>.
- 7 Albín Sybera, Lidský faktor: experti varují před kybernetickou zranitelností českých nemocnic, Britské listy, 9. Dezember 2020, <https://blisty.cz/art/102069-lidsky-faktor-experti-varuji-pred-kybernetickou-zranitelnosti-ceskych-nemocnic.html>.
- 8 Albín Sybera, The Human Factor: Experts warn on Czech Hospitals' Cyber Vulnerability, Baklan Insight, 9. Dezember 2020, <https://balkaninsight.com/2020/12/09/the-human-factor-experts-warn-of-czech-hospitals-cyber-vulnerability/>.
- 9 Jana Magdoňová, Nemocnici v Horažovicích napadli minulý týden hackeři. ‚Žádná data neunikla‘, říká mluvčí, Irozhlas, 13. Januar 2021, www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nemocnice-horazdovice-hackeri-data-kyberutok_2101132006_ada.
- 10 Bezpečnostní informační služba: Annual report of the Security Information Service for 2019, 2020, www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vvz-2019-web-en-k-publikaci.pdf.
- 11 Bezpečnostní informační služba, Koudelka: BIS přispěla k odkrytí a vypnutí hackerských serverů Hizballáhu, 8. Oktober 2018, www.bis.cz/aktuality/koudelka-bis-prispela-k-odkryti-a-vypnuti-hackerskych-serveru-hizballahu-017f44eb.html?page=3.
- 12 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, Report on the state of cyber security in the Czech Republic in 2019, S. 9.
- 13 Ben Kröger, Cryptojacking als ernstzunehmende Warnung, Digitale Welt, 22 Juli 2019, <https://digitaleweltmagazin.de/2019/07/22/cryptojacking-als-ernstzunehmende-war-nung/>.
- 14 Pavel Matějčík, Přijde letos velký comeback ransomwaru?, IT-Systems, 2019, www.systemonline.cz/it-security/prijde-letos-velky-come-back-ransomwaru.htm?mobilelayout=false.
- 15 ESET, Kybernetičtí útočníci zkouší uživatele vydirat. Víte, jak se bránit? , Novinky, 15. Juni 2020, www.novinky.cz/komerzni-clanky/clanek/kyberneticti-utocnici-zkousi-uzivatele-vydirat-vite-jak-se-branit-40327359.
- 16 Národní centrála proti organizovanému zločinu, Výroční zpráva 2019, Praha: NCOZ SKPV, S. 26, www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-vyrocní-zprava-ncoz-2019.aspx.
- 17 Jakub Zelenka – Lukáš Prchal, Český web Xvideos obsahuje záběry dětí i násilí, řeší to policie. Zmapovali jsme fungování největších světových pornostránek, <https://denikn.cz/531279/cesky-web-xvideos-obsahuje-zabery-deti-i-nasili-resi-to-policie-zmapovali-jme-fungovani-nejvetsich-svetovych-pornos-tranek/>.
- 18 Martin Bastl – Miroslav Mareš – Kateřina Tvrďá, Politik der Cybersicherheit auf nationaler, europäischer und internationaler Ebene: Eine Rahmenanalyse. In Hans Jürgen Lange – Astrid Bötticher (Hrsg.): Cyber-Sicherheit. Wiesbaden, Springer 2015, S. 45–67 und Astrid Bötticher, Politik der Cybersicherheit auf nationaler, europäischer und internationaler Ebene: Eine Die Strukturlandschaft der Inneren Sicherheit der Bundesrepublik Deutschland. In Hans Jürgen Lange – Astrid Bötticher (Hrsg.): Cyber-Sicherheit. Wiesbaden, Springer 2015, S. 69–102.
- 19 Vláda České republiky, Statut Výboru pro kybernetickou bezpečnost, 10. Mai 2017, www.vlada.cz/assets/ppov/brs/pracovni-vybory/Kyberneticka-bezpecnost/Statut-VKB.pdf.
- 20 Früher verfügte über diese Befugnisse das Nationale Sicherheitsamt (NBÚ), das sich gegenwärtig mit der Problematik des staatlichen Geheimschutzes beschäftigt.
- 21 Adam Kučinský, Aktuální stav kybernetické bezpečnosti v České republice, Cybersecurity 2018, www.cybersecurity.cz/data/kucinsky_AFCEA_2018_public.pdf.
- 22 Abkürzung für „Computer Emergency Response Team“. Neben dem Regierungs-CERT spielt eine wichtige Rolle auch der Nationale CERT (CSIRT.CZ), der auf Grund des öffentlich-rechtlichen Vertrags zwischen staatlichen Behörden und der Gesellschaft CZ.NIC wirkt. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, GOVCERT.CZ, 2021, <https://nukib.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/vladni-cert/govcert-cz/>.
- 23 ots/PRNewswire, Tschechische Nationale Agentur für Cyber- und Informationssicherheit stärkt Sicherheit des öffentlichen Dienstes mit Flowmon, 2020, www.ots.at/presseaussendung/OTS_20200923_OTS0209/tschechische-nationale-agentur-fuer-cyber-und-informationssicherheit-staerkt-sicherheit-des-oeffentlichen-dienstes-mit-flowmon.
- 24 Petr Doucek – Martin Konečný – Luděk Novák, Řízení kybernetické bezpečnosti a bezpečnosti informací, Praha: Professional Publishing, S. 65.
- 25 Milan Bartůněk, Trendy kybernetické bezpečnosti a kritická informační infrastruktura. Právo, Bezpečnost, Informace, Jg. 6, N. 2, 2019, S. 1–61, www.teorieib.cz/PBI_2019_02/PBI_2019_02_01_bartunek_trendy.pdf.
- 26 Martin Havlík, Jak daleko má svět k dosažení světového míru a proč? Vojenské rozhledy. Jg. 29, N. 3, 2020, 72–86, www.vojenskerozhledy.cz.
- 27 Národní centrála proti organizovanému zločinu, Organigram NCOZ 2019, Policie ČR, 2019, www.policie.cz/clanek/organizacni-struktura-ncoz.aspx.
- 28 Petr Klement, Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti kybernetické kriminalitě, pro ochranu práv k nehmotným statkům a kybernetickou bezpečnost za rok 2019, Brno, Nejvyšší státní zastupitelství, 2020, https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/NK_kyberkriminalita.pdf.
- 29 Avast selbst wurde von den Hackern in Dezember 2018 angegriffen und in Zusammenarbeit mit den staatlichen Organen ermittelte diesen Fall. Robert Břeš'án, Tohle nejsou čučkaři. Rok v boji proti dezinformacím a kyberhrozbám, Hlídací pes, 26. Dezember 2019, https://hlidacipes.org/tohle-nejsou-cuckari-rok-v-boji-proti-dezinformacim-a-kyberhrozbam/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=denni-tisk.
- 30 Miroslav Mareš, Daniel Novák, Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky, Praha: Wolters Kluwer, 2019, S. 85–86.
- 31 Das Gesetz Nr. 181/2014 der Gesetsammlung über Cybersicherheit.
- 32 Das Gesetz Nr. 285/2005 der Gesetsammlung über Militärische Aufklärung.
- 33 Jaromír Novák, Příběh novely zákona o vojenském zpravodajství: od černých krabiček ke spolupráci, Root.cz, www.root.cz/clanky/pribeh-novely-zakona-o-vojenskem-zpravodajstvi-od-cernych-krabicek-ke-spolupraci/.
- 34 Policie České republiky, Nejčastější projevy kybernetické kriminality s odkazem na trestní zákoník, 2019, www.policie.cz/clanek/nejcastejsi-projevy-kyberneticke-kriminality-s-odkazem-na-trestni-zakonik.
- 35 Oliver de France – Nick Witney (2013): Europe's Startegic Cacophony. London, European Council on Foreign Relations, S. 8. www.ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf.
- 36 Vláda České republiky, 2015, Bezpečnostní strategie České republiky, www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf. Die erste „Strategie für Bererich der kybernetischen Sicherheit für die Jahre 2012–2015“ wurde schon in Jahr 2011 angenommen. Dušan Navrátil, Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2015–2020, Praha: Národní bezpečnostní úřad, www.cybersecurity.cz/data/navratil2014.pdf.
- 37 Ibid, S. 16.
- 38 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2021–2025, Brno: NÚKIB, 2020, <https://nukib.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/strategie-akcni-plan/>.
- 39 Národní centrum kybernetických operací, Strategie kybernetické obrany ČR 2018–2022, www.acr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/strategie-kyberneticke-obrany.pdf.
- 40 Ministerstvo vnitra České republiky, Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020, Praha: MVČR, S. 55, www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx.
- 41 Policie České republiky, Kyberkriminalita, 2019, www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2019-kyberkriminalita.aspx.

- 42 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, Národní plán výzkumu a vývoje v oblasti kybernetické a informační bezpečnosti do roku 2020, Brno: NÚKIB 2020, <https://nukib.cz/cs/infoservis/dokumenty-a-publikace/analyzy/>.
- 43 Dieses Dokument wurde vom Rat des Ministeriums für Schulwesens, Jugend und Sport für Forschung, Entwicklung und Informationen bearbeitet. Rada pro výzkum, vývoj a inovace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+, Praha: MŠMT 2020, www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=913172.
- 44 Die Grundlage für diese Sicherheitsforschung bildet die Abteilungsübergreifende Konzeption der Unterstützung der Sicherheitsforschung für die Jahre 2017–2023 mit der Aufsicht bis Jahr 2030. Ministerstvo vnitra České republiky, Meziřesortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017–2023 s výhledem do roku 2030, Praha: MVČR, 2017, www.mvcr.cz/vyzkum/clanek/koncepce-meziřesortni-koncepce-podpory-bezpecnostniho-vyzkumu-cr.aspx.
- 45 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, Národní plán výzkumu a vývoje v oblasti kybernetické a informační bezpečnosti do roku 2020, Brno: NÚKIB 2020, S. 9.
- 46 Polčák Radim et al., Právo informačních technologií. Praha: Wolters Kluwer 2018.
- 47 Jiří Vlach, Kybernetická kriminalita – dílčí poznatky z výzkumu I. In Filp Ščerba (Hrsg.), Kriminologické dny 2018: Sborník příspěvků z VI. ročníku mezinárodní konference, Olomouc, 18.–19.1.2018. Olomouc, Iuridicum Olomoucense, 2018, S. 138–147 und Kateřina Kudrlová, Kybernetická kriminalita – dílčí poznatky z výzkumu II. In Filp Ščerba (Hrsg.), Kriminologické dny 2018: Sborník příspěvků z VI. ročníku mezinárodní konference, Olomouc, 18.–19.1.2018. Olomouc, Iuridicum Olomoucense, 2018, str.148–157
- 48 Miroslav Mareš, Jakub Drmola, Lenka Hrbková, Roman Chytilík, Petra Mlejnková, Michal Tóth, Zuzana Špačková, Experimentální analýza individuálních emočních reakcí odborníků na kybernetickou bezpečnost při simulovaných kybernetických hrozbách, Brno: Fakulta sociálních studií, 2020.
- 49 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, Cyber-Attaché, 2021, <https://nukib.cz/cs/kontakty/cyber-attache/>.
- 50 Till Janzer, USA besorgt über Hackerangriffe auf tschechische Krankenhäuser, Radio Prague International, 18. April 2020, <https://deutsch.radio.cz/usa-besorgt-ueber-hackerangriffe-auf-tschechische-krankenhaeuser-8102573>.
- 51 European Commission, The EU's Cybersecurity Strategy for the Digital Decade, JOIN(2020) 18 final, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade>.